

JANI NIIPOLA

VAPAA

Miehen pukeutumissäännöt
ja kuinka niitä *rikotaan*

TYYYLI

★ Johnny
Kniga

Carolille

WSOY:n kirjallisuussäätiölle ja Suomen tietokirjailijat ry:lle kiitos tuesta.

Copyright © Jani Niipola 2014

Piirroksset Rami Niemi

Valokuvat Everett / Lehtikuva 14 ja 120, Action Press / Lehtikuva 56,
Mikko Oksanen / Lehtikuva 84, Camera Press / Ivan Nagy / skoy 96, Mary
Evans Picture Library / Lehtikuva 140, Lebrecht Music & Arts / skoy 164,
AP / Lehtikuva 204

Ulkoasu Maria Mitrunen

Johnny Kniga Publishing

imprint of Werner Söderström Corporation

PL 314, 00101 Helsinki

www.johnnykniga.fi

ISBN 978-951-0-40290-0

Painettu EU:ssa

Esipuhe

”Kun tyyli on saatu hiottua täydelliseksi,
on aika romuttaa se.”

GLENN O'BRIEN, GQ-LEHDEN TYYLIKOLUMNISTI

Perinteinen amerikkalainen miesten vaatettaja Brooks Brothers julkaisee laadukkaita tyylioppaita hienoissa tekonahkakansissa. Kultakirjaimin koristellut kirjat näyttävät loistokkailta hyllyssä ja niitä kannattaa aika ajoin myös selailla. Yksi kirjoista, John Bridgesin ja Bryan Curtisin kirjoittama *As A Gentleman Would Say*, opastaa, että herrasmies osaa aina aloittaa keskustelun.

Aloitetaan siis. Mielestäni edellä siteerattu Glenn O'Brienin ajatus kiteyttää hyvin, miten jokainen suomalainen mies voi kehittää tyyliään. Vapaasti tulkittuna amerikkalaisen GQ-aikakauslehden (Gentleman's Quarterly) tyyliexpertti rohkaisee meitä pyrkimään täydellisyyteen ja sitten rikkomaan se. Annoksella persoonallisuutta, lisäisin!

Suomalainen mies tarvitsee modernin suomalaisen pukeutumisoppaan, ja nyt hän saa sen. Säännöt ja ohjeet niiden rikkomiseen samoissa kansissa. *Vapaa tyyli: miehen pukeutumissäännöt ja kuinka niitä rikotaan* johtaa väistämättä vallankumoukseen. Suomalaisen puku tulee istumaan paremmin ja maine kohenee kotona sekä maailmalla.

Teos on siis uuden sukupolven tyylikirja, jossa on aivan uusi näkökulma aiheeseen. Suomessa tyylikysymykset ovat haastavia, sillä meidät on aivopesty ajattelemaan, että epäsiisti ulkomuoto on itse asiansa kunnioitettavaa. Syytän sananlaskuja. Moni kakku päältä kaunis. Tyhmät ne vaatteilla koreilee. Ei kirjaa kansien perusteella arvioida. Viimeinen ei edes ole peräisin Suomesta ja viittaa silti samaan asiaan.

Vallitseva miehinen mielipide tuntuu olevan, että vaatteisiin on turha panostaa. ”Kravatti on onneksi menossa pois muodista, sillä se ei lämmitä ja on siis turhake”, minulle on sanottu. Vastaan yleensä Beach Boysin Brian Wilsonin viisaudella: ”Varo keskinkertaisuuden tikkukaramellia. Nuolaise sitä kerran ja jäät makuun koukkuun.” Tässä kirjassa ei pohjimmiltaan oikeastaan puhuta vaatteista, vaan miehen tyylistä. Tyyli on asenne, se on elämäntapa. En tarjoa täydellistä maailmaa, jossa jokainen ommel, kaulustyyppi ja kuosi on tuttu ja Englannissa käsintehtyjen tassel loafereiden tassel eli tupsu oikeassa asennossa.

Vapaa tyyli on kirja säännöistä, mutta ennen kaikkea siitä, miten sääntöjä rikotaan. Kirja miehille, jotka ajattelevat ennen kuin pukeutuvat. Ja miehille, jotka haluavat oppia ajattelemaan ennen kuin pukeutuvat.

Pukeutumissäännöt eivät ole liikennesääntöjä. Niitä saa rikkoa vapaasti. Kirjaan on koottu pukukoodeja, pukeutumisohteja ja tyyli-sääntöjä amerikkalaisesta, englantilaisesta, italialaisesta ja suoma-

laisesta alan kirjallisuudesta ja internetistä. Väitän, että pukeutumissäännöt ovat suurelta osin vain uskomuksia, jotka leviävät laiskojen myyjien, huonosti kirjoitettujen lehtijuttujen, rikkinäisen puhelimen ja yli-innokkaiden bloggareiden välityksellä. Etiketti ja pukukoodi tietysti ovat olemassa, mutta pukukoodikin on usein vain väljä ohjeistus. Pukukoodi ei ole rajoite, vaan käytäntö, jonka tarkoituksena on auttaa kutsuvieraita ymmärtämään juhlan tunnelma etukäteen. Pukukoodi on demokratiaa. Kun jokaisella miehellä on frakki, heitä arvioidaan vain säkenöivän persoonallisuutensa, terävän älynsä ja vallattoman huumorintajunsa perusteella.

En ole romuttamassa koko pukeutumissääntöjen systeemiä. Säännöt kannattaa opetella, ehdottomasti. Monet meistä tarvitsevat ohjeistusta, eikä siinä ole mitään pahaa. Kenenkään ei ole pakko muuttua, mutta se on mahdollista. Haluan sanoa, että se on mahdollista, jos itse sitä haluat.

Sääntöjen rikkominen avaa uuden tason miehen pukeutumisessa. Sääntöjen rikkoja astuu puuterilumelle. Hän syöksyy peilityneen Välimeren. Hän loikkaa aidan toiselle puolelle, jossa ruoho on vihreämpää. Sääntöjen rikkoja hakkaa marmorilohkareeseen ensimmäisen iskun ja aloittaa persoonallisen tyylin luomisen. Kun kaikki miehet ovat pukeutuneet ”smart casual, no tie” -ohjeen mukaan, kaulaan voi solmia rusetin. Väitän, että yhtäkään miestä ei ole pidätetty rusetin pitämisestä. Jos joku neuvoo käyttämään samanvärisiä nahkakenkiä ja -vyötä, voi sen sijaan valita oranssin vyön ja siniset kengät. Riippuu tilanteesta.

Sääntöjen rikkomisessa on nimittäin olemassa yksi periaate, jota suosittelen noudattamaan. Mitä juhlallisempi pukukoodi, sitä

vähemmän on tilaa koodin rikkomiselle. Linnan juhlissa tai hautajaisissa ei kannata kikkailla, ellei välttämättä halua loukata tilaisuuden aihetta tai isäntää. Moitteeton dandy ja kirjailija Oscar Wilde on sanonut, että herrasmies ei koskaan ole töykeä tarkoituksesta. Pukeutumisen säännöt ovat asia erikseen. Monet säännöistä ovat vakiintuneita uskomuksia ja vanhan maailman tapoja, joiden ravistelu on aina kuulunut todella tyylikkäiden miesten rutiiniin.

Vapaa tyyli auttaa vapautumaan pukeutumisen suhteen. Kokolihamiehiä emme pakota kasvissyöjiksi, emme kritisoi liiallisesta yksityisautoilusta tai neljännestä tuopista arki-iltana. Annamme mahdollisuuden persoonallisen tyylin petraamiseen. Tämä kirja tarjoaa vaihtoehtoja.

Tavoitteena on, että tulevaisuudessa suomalainen mies tietää itse, millainen kravatti sopii mihinkin paitaan. Hän ei enää tarvitse vaimoa mukaan vaateostoksille, vaan ostaa itse vaatteensa tai osaa ainakin kysyä myyjältä oikeat kysymykset. Mies tietää tarkkaan, mitä eroa on frakilla ja smokilla. Hän tietää, miksi housuja lyhennetään ja paitaa kavennetaan. Tietää oikean hihan pituuden, kravattisolmun tai kolme ja duffelitakin syntyhistorian. Osaa kiillottaa kenkensä tai jättää kiillottamatta. Mies osaa silittää paitansa, kun haluaa, ja pukeutua tilaisuuden mukaan. Listaan kirjassa lukuisia sääntöjä, mutta se on vasta alkua. Pian suomalainen mies oppii ymmärtämään erityisen sulavasti sen, milloin pukeutumissääntöjä voi rikkoa.

Haasteena on, että kulttuurimme kannustaa meitä alisuorittamaan päivästä toiseen. Suomalainen mies ei toki ole yksin. Pidän Glenn O'Brieniä esikuvanani ja ajattelevan miehen tyylimallina. O'Brien kiteyttää amerikkalaisen miehen tyylin tilan kirjassaan *How to Be a Man*. Hän heilauttaa valokeilan samalla vahingossa suomalaisenkin miehen tilaan. O'Brien kirjoittaa: "Vaikuttaa siltä, että jokaisessa tilanteessa miestä rohkaistaan näyttämään tyhmältä. Jos hän osoittaa yksilöllisyyttä tai tyylikkyyttä, ikätoverit saattavat pilkata häntä. Jos hän ilmestyy johonkin tilaisuuteen asiattomassa asussa, on epätodennäköistä, että kukaan huomauttaa siitä."

Moni "vanhan koulukunnan mies", "äijä" tai "rehellinen suomalainen mies", välttää tietoisesti pukeutumasta siististi. Äijä on äijä, sanotaan. Äijä ei välitä siitä, mitä muut ajattelevat. Itse asiassa on kyse tyypillisestä suomalaisesta pelosta erottua joukosta, innostua ja korostaa omia vahvuuksiaan. Kulttuuri, jossa ihminen elää, on sekä yksi suurimmista esteistä että mahdollisuuksista itsensä kehittämiseksi. *Vapaa tyyli* antaa kipinän pieneen vallankumoukseen. Antaa suomalaisen pukeutumiskulttuurin olla, mitä se on. Keskitymme toisen kulttuurin kehittämiseen. Keskitymme mieheen eli jokaisen omaan kulttuuriin, omiin tapoihin, ajatuksiin, inspiraatioon ja uskallukseen. Omaa kulttuuria tai käytöstä on helppo muuttaa yksi rikottu sääntö, löysätty kravatti ja rintataskuun huolettomasti tungettu taskuliina kerrallaan.

Suomalaiset ovat massaan sekoittuvaa kansaa. Tämä kirja kannustaa irtautumaan massasta. Erotu joukosta! Heittäydy, haasta itsesi ja hurmaa muut.

Jokainen päivä on tilaisuus oppia uutta. Tiedätkö, mikä on Goodyear welt? Pian tiedät. Pitkään oli – ja yhä on – vallalla usko-

mus, että pukeutumista ajatteleva mies on joko klassisen tyylikäs tai trendikäs. Tähän ajatukseen pohjautuu koko nouseva klassisen tyylin bloggariskene. Se on tyyli-insinöörien maailma, johon voi olla vaikea päästä sisään. Klassinen tyyli perustuu uskumukseen, että on olemassa tiukat säännöt ja vain niitä noudattamalla saa palkinnoksi lasillisen sherryä. Klassisten pukeutujien lisäksi on olemassa modernien miesten etujoukko, joka seuraa muotia ja ammentaa trendeistä pukeutumiseensa kaikki uusimpien tuulien tuomat tekstiilit ja temput. Klassisen ja trendikkään välissä on valtava armeija suomalaisia miehiä, jotka eivät ole edes tulleet ajatelleeksi, että he voisivat napata molemmista koulukunnista kikkoja tai yksittäisiä vaatekappaleita ja luoda vapaasti omaa tyyliään. Yhdelle se on napolilainen vaatturiperinne modernilla leikkauksella ja toiselle tennarit ja puku. Kolmas saattaa pukea solmion kaulaan tavallisena tiistaina, koska tuntui siltä. Muotisuunnittelija Domenico Vacca on kuvaillut italialaisen miehen suhdetta pukeutumiseen osuvasti. Vaccan mukaan aamu ja pukeutuminen ovat päivän parasta aikaa, sillä kyse on yhdestä elämän suurista iloista.

Tyyli on laajalti viljelty käsite, jonka määrittäminen on vaikea tehtävä. Ensinnäkin. Onko tyyli jotain absoluuttista vai onko se jokaisen ihmisen itse määriteltävissä? Varmasti voimme olla yhtä mieltä siitä, että tietyt asiat ovat yleismaailmallisesti tyylikkäitä. Jos mies vetää ylleen istuvan puvun, voi sanoa, että hän on tyylikäs. Toisaalta tyyli ei edellytä pukua. Tyylikkyys voi ilmetä monesta asiasta, eikä se läheskään aina liity pukeutumiseen.

Tyyli on älykkäitä valintoja, ei sääntöjen orjallista noudattamista. Mutta sääntöjä voi rikkoa vasta, kun ne tuntee. Muoteja tulee ja menee, niiden seuraaminen vaatii aikaa ja rahaa. Tyyli sen sijaan on ikuista ja vaatii lähinnä vain itseluottamusta. Tyyli on pukeutumissääntöjen ja oman persoonallisuuden syvällistä tuntemista. Tyyli on myös sääntöjen rikkomista niin että ulkoinen olemuksesi korostaa juuri sinun parhaita puoliasi.

Tämän kirjan tavoitteena on viihdyttää ja tarjota maistiaisista miesten tyylin maailmasta. Se voi olla idea taskuliinan käytöstä, visiitistä ompelijalle tai kokonaan uudesta suunnasta omassa pukeutumisessasi. Uskon suomalaisen miehen hyötyvän pienestä tyyliharppauksesta. Olen viettänyt paljon aikaa Firenzessä ja Roomassa sekä Pohjois-Kaliforniassa. Näissä maailman eri kolkissa olen oppinut äärimmilleen viedyn riikinkukkotyylin korskeimmat kikat ja toisaalta omaksunut amerikkalaista käytännöllisyyttä pukeutumisessa. Suomalaisen miehen uusi suunta saattaa olla jossain kauniin Italian ja käytännöllisen USA:n välissä. Meillä tarvitaan kesällä kaksirivistä pukua, mutta talvella kaksia alushousuja, joista toiset ovat pitkät.

Uskon porttiteoriaan. Ensimmäinen oikein istuva puku, mittojen mukaan tehty paita tai sovinnaiseen virkapukeutumiseen totuneen miehen uusi elämä tyylikkurina johtaa aina tyylikkäämpään elämään ja persoonallisen tyylin kehittymiseen. Tarkoituksena ei tarvitse olla joidenkin universaalien tyylistandardien saavuttaminen. Jos

mies pystyy omalla pukeutumisellaan korostamaan omia vahvuuksiaan, se kannattaa tehdä.

Muotisuunnittelija Ralph Lauren on kiteyttänyt tyyli- ja bisnesfilosofiansa yhteen lauseeseen: ”Älä anna kenenkään määrätä, mitä teet.” Ajatus toimia aina oman mielensä mukaan saattaa olla jopa Laurenin motto. Se voi tuntua järjettömältä ohjeelta tyylioppaan alkuun, mutta eihän sitäkään ole pakko aina noudattaa. Vain silloin, kun se tuo sinusta parhaat puolet esiin.

Helsingissä tammikuussa 2014

JANI NIIPOLA

SISÄLLYS

PUKU 15

- Puvun ostaminen 20
- Tyyli on yksityiskohdissa 27
- Hae vaikutteita ja pukeudu paremmin 33
- Kuinka monta pukua mies tarvitsee? 36
 - Materiaalin valinta 40
 - Napitus ja sen salat 45
 - Halvan puvun ongelmat 48
- Muutama sääntö ja ohjeet niiden rikkomiseen 52
 - Mies tekee puvun 54

PAIDAT 57

- Millainen hiha? 64
- Millainen naama, sellainen kaulus 65
 - Pidennä paidan ikää! 66
 - T-paita 74
 - Neuleet 80
 - Miesten Marimekko 83

IRTOTAKKI 85

- Takki on helppo ostos 90
- Takinomistajaksi viidellä vastauksella 92
- Kolme klassikkoa 94

HOUSUT 97

- Täydellisen lyhyet vai sopivan pitkät? 101
- Farkut 105
- Khakihousut 109
- Muita housuja 110
- Mitkä housut, mitkä kengät? 115
- Kolmet housut 118

PÄÄLLYSTAKIT 121

- Takin valinta 126
- Viisi kuuluisaa popkulttuurin takkia 129
- I'll get me coat: takkimalleja 131
- Kolmen kerroksen väkeä 136
- Faijatyylit 138

KENGÄT 141

- Millaiset stifat? 146
- Kuinka monta paria? 148
- Pukukenkämallit 151
- Muita kenkämalleja 155

Kenkien huolto **157**
Urheilukengät **160**
Kolme C:tä ja yksi R **161**

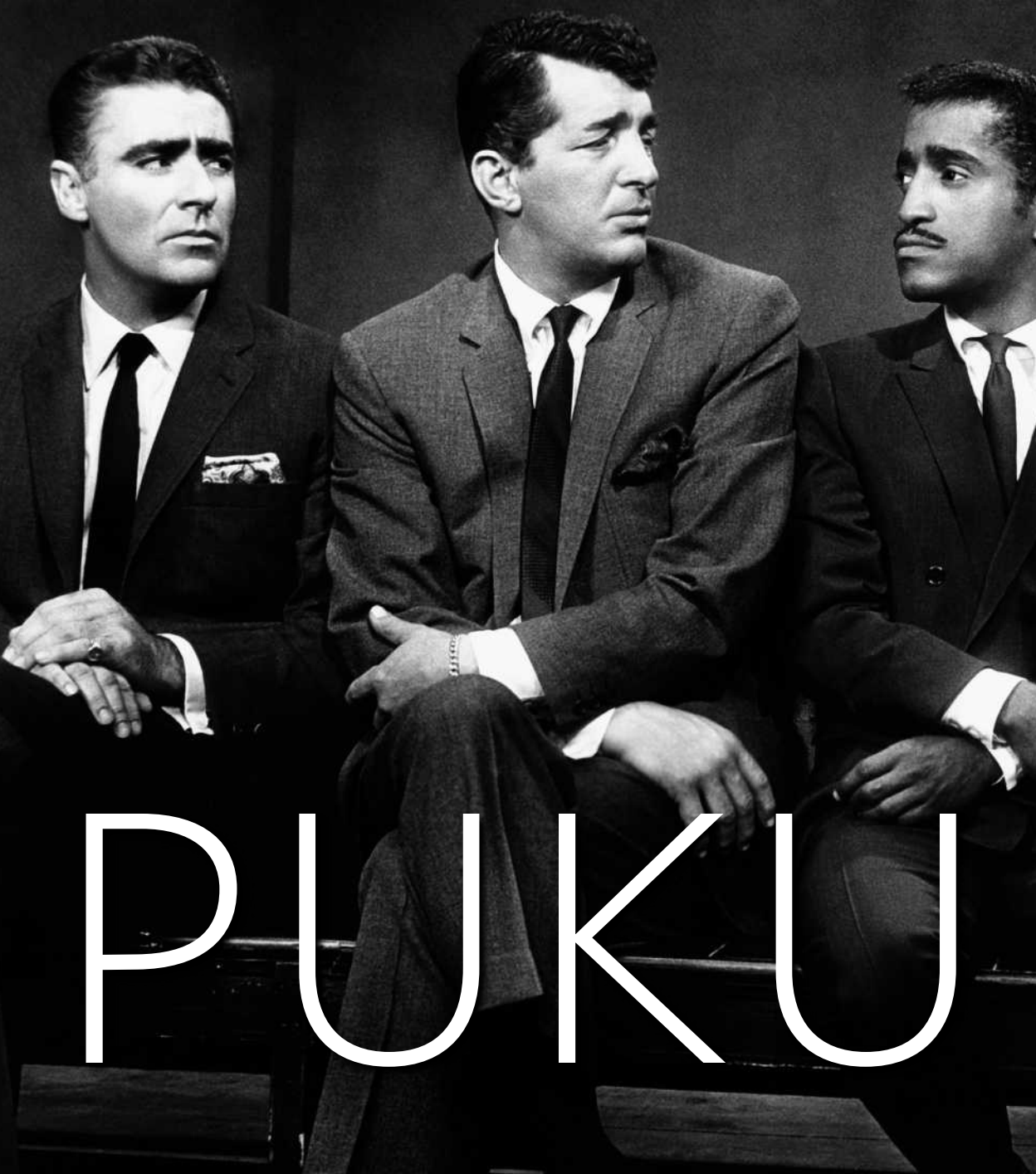
ASUSTEET **165**

Solmiot **168**
Mainettaan vaarallisempi kaulakoriste **181**
Ascothuivi **183**
Taskuliina **184**
Huivi kaulaan **189**
Sukat **190**
Alussa oli alusvaatteet **193**
Kannattavaa toimintaa **194**
Asusteiden tukijoukot **197**
Hattu on pääasia **198**

TYYLIKÄS ELÄMÄ **205**

Sprezzatura **209**
Muotia vai tyyliä? **216**
Pukeutuminen ja koodit **217**
Pakkaaminen **234**
Vaatteiden säilytys **235**
Bisnesvaatekaappi **237**
Vaatteiden ostaminen **241**

Vapaa tyylisanasto **244**

PUKU

”Isälläni oli tapana sanoa:
Näytä ihmisille itsesi.
Älä pukua esittele,
se on toisarvoista.”

CARY GRANT, HOLLYWOOD-TÄHTI

SPREZZATURA. Italialainen käsite, joka liittyy yhtä lailla miesten tyyliin kuin koko elämään. Tarkoittaa muun muassa suunnitelmallista huolimattomuutta tai harjoiteltua vaivattomuutta.

Puku tekee miehen,

SANOTAAN. VOIKO KLISEEN YMMÄRTÄÄ KIRJAIMELLISESTI? Siteeraisin mieluummin tennislegenda Arthur Ashea: ”Vaatteet ja hyvät tavat eivät luo miestä, mutta kun hänet on kuin onkin luotu, ne kohentavat merkittävästi hänen olemustaan.”

Olen tavannut suurmiehiä rääsyissä ja älyn kerjäläisiä herrasmiehen naamiaisasussa. Puku ei tee miestä, mutta se auttaa. Tai sanotaan näin: miehellä pitää olla puku, mutta miehen ei ole pakko olla *pukumies*.

Uskon kuitenkin, että puku on miehen vaatetuksen tärkein yksittäinen osa. Siksi se on tämänkin kirjan ensimmäisen luvun aihe. Väitettä voi tietenkin purkaa monelta osin. Ensinnäkään puku ei ole yksi vaatekappale. Se koostuu ainakin housuista ja takista, joskus mukana on myös liivi. Toiseksi työelämä ohjailee miehiä niin, että joillekin puku on jokapäiväinen vaate, mutta toiset käyttävät sitä keran vuodessa, vaikka kukaan ei kiellä heitä käyttämästä sitä useammin. Itse asiassa en ymmärrä miehiä, jotka käyttävät pukua vain keran vuodessa. Ehkä he eivät ole ymmärtäneet puvun merkitystä.

Puvun historian voi katsoa alkaneen vuodesta 1666, jolloin Englannin kuningas Kaarle II julisti kolmiosaisen puvun univormuksi, mutta modernia pukua muistuttava vaatekappaleiden kokonaisuus

on ollut miehen vaatetuksen kulmakivi reilut 150 vuotta. Kaarle II oli oikeassa, puku on univormu. Se viestii vallasta tai yksinkertaisesti omaan ulkomuotoon panostamisesta niin elävässä elämässä kuin elokuvissa. Pukua ei ole koskaan lanseerattu uutena vaatekappaleena. Se on evoluution tulos. Meillä Suomessa puvulla on ehkä *pukumiesten* ansiosta huono maine kansan keskuudessa, mutta miehen vaatetuksessa ei ole hienompaa asua kuin hyvin istuva puku. Kuten Lontoon vaatturiliikkeiden keskittymän, Savile Row'n, legenda Hardy Amies kirjoittaa teoksessaan *ABC of Men's Fashion*, puku on miehen "toinen nahka, johon on aseteltu taskut".

Puvusta tuli miehen univormu 1900-luvulla. Amerikkalainen tv-sarja *Mad Men* kertoo miehistä 1960-luvun Manhattanilla, mutta se kertoo samaa tyyliä kuin 1900-luvun alun valokuvat Helsingistä: miehet pukeutuivat pukuun, koska he olivat miehiä. *Mad Men*-sarjakin ajautunee viimeisillä kausillaan tyylikriisiin. 1960-luvun edetessä pukeutuminen työssä ja varsinkin vapaa-aikana koki vallankumouksen niin meillä kuin USA:ssa. Puku jäi univormuksi niille, jotka tapasivat töissä toisia pukumiehiä, muut siirsivät puvut juhlaan tai kokonaan syrjään.

Populaarikulttuurin kuvastossa puku on pysynyt tiukasti. Puvun käyttö on harvinaisempaa, mutta yleistyy aalloittain. Jotkut eivät pidä pukua koskaan, toisille se on arkipäivää. Kun katsoo nykyisiä pukumiehen malleja, on hieman ihmeellistä, että tavallinen suomalainen mies ei pukeudu säännöllisemmin pukuun. Pukua pitävät NHL-jääkiekkoilijat (lätkäjätkät huomio, NHL-seuroilla on ottelupäivinä pukupakko), leffojen cooleimmat rikolliset (*Reservoir Dogsin* retkujengi ja *Pulp Fictionin* ammattitappajat), suomalaiset jazzmuu-